

Navn og adresse fjernet i publisert versjon
Identifiserer en enkeltrevisor

VÅR REFERANSE
18/2792

DERES REFERANSE

DATO
28.06.2018

Merknader etter stedlig revisortilsyn

1. Innledning

Finanstilsynet viser til stedlig revisortilsyn hos Dem (revisor) 4. - 5. april 2018 som ledd i periodisk kvalitetskontroll, jf. revisorloven § 5b-2 første ledd. Det vises videre til Finanstilsynets brev datert 25. mai 2018 med foreløpige merknader etter tilsynet, og Deres brev (tilsvaret) datert 18. juni 2018.

Formålet med det stedlige tilsynet er å kontrollere oppfyllelsen av lovkrav, herunder å identifisere og påpeke eventuelle svakheter ved revisjonsforetakenes gjennomføring av revisjonsoppdrag, jf. revisorloven § 5b-2. At revisjonsforetak har etablert forsvarlige retningslinjer og rutiner er sentralt for å sikre overholdelse av revisorlovgivningen, herunder kravet til god revisjonsskikk.

Finanstilsynet har vurdert utvalgte retningslinjer og rutiner revisjonsforetaket har etablert for å sikre overholdelse av revisorlovgivningen, herunder god revisjonsskikk.

Under det stedlige tilsynet valgte Finanstilsynet ut ti oppdrag for å kontrollere revisjonen som er utført. Gjennomgangen omfattet også vurdering av etterlevelsen av revisors retningslinjer og rutiner, og forhold som nevnt i revisorloven § 5b-2 (uavhengighet, taushetsplikt, ressursanvendelse, revisjonshonorar og revisjonsutførelse).

2. Selskapets organisering, retningslinjer og rutiner

Revisorloven § 5b-1 krever at revisjonsforetak etablerer forsvarlig system for intern kvalitetskontroll. Finanstilsynet legger til grunn at kvalitetskontrollsystemer i samsvar med ISQC 1 normalt vil tilfredsstille lovkravet. Ifølge ISQC 1 punkt 3 og 11 skal revisjonsforetak ha retningslinjer og rutiner som bidrar til å sikre at virksomheten blir drevet i samsvar med lovgivningen. Det følger av punkt 48 at det skal overvåkes at retningslinjene og rutinene knyttet til kvalitetskontrollsystemet er relevante, tilstrekkelige og fungerer effektivt.

Sykliske inspeksjon

ISQC 1 punkt 48, bokstav a) krever at revisjonsfirmaer skal etablere en overvåkingsprosess med en løpende vurdering og evaluering av revisjonsforetaks kvalitetskontrollsystem, herunder en syklisk inspeksjon av minst ett oppdrag per oppdragsansvarlig revisor. ISQC 1, som ble satt i kraft 1.1.2010, erstattet den tidligere kvalitetskontrollstandarden SK 1. Denne standarden stilte også krav om overvåkende kontroller i revisjonsfirmaer (punktene 74 - 88), og var i kraft fra 2006.

Etter 2010 er det ikke gjennomført noe form av intern kvalitetskontroll av revisjonsoppdrag (syklisk inspeksjon) i virksomheten. Revisor fremla under tilsynet avtale inngått med en annen revisor om intern kvalitetskontroll, og første sykliske inspeksjon skulle vært utført høsten 2017. Denne er utsatt og vil i stedet bli gjennomført høsten 2018.

Manglende gjennomføring av syklisk inspeksjon er brudd på revisorloven og god revisjonsskikk, jf. revisorloven § 5-2 annet ledd jf. ISQC 1 punkt 48. Revisor må forsikre seg om at syklisk inspeksjon nå blir gjennomført i samsvar med kravet og avtalen som er inngått.

Revisjonsdokumentasjon

Revisorloven § 5-3 jf. § 5-5, og revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 230 punkt 14 - 16 stiller krav til revisors dokumentasjon og betryggende oppbevaring av denne. Det fremgår av ISQC 1 punkt 45 - 47 at revisjonsforetakene må etablere retningslinjer og rutiner for å sikre at kravene oppfylles.

Finanstilsynet ba i de foreløpige merknadene om at revisor vurderte retningslinjene og rutinene for lagring av revisjonsdokumentasjonen, også i lys av ny personvernlovgivning i 2018. I tilsvaret er det redegjort nærmere for hvordan revisor behandler oppdragsdokumentasjonen og retningslinjene og rutinene for dette.

3. Kontroll av revisjonsoppdrag

Finanstilsynet kontrollerte ti revisjonsoppdrag under tilsynet. Det er valgt forskjellig tilsynsvinkel for oppdragene, fra gjennomgang av vesentlige forhold i hele revisjonsprosessen til vurdering av enkeltforhold, som eksempelvis revisors akseptvurdering for nye revisjonsoppdrag og oversendelse av kopi av nummerte brev til Stiftelsestilsynet ved revisjon av stiftelser. Det er revisjonen av årsregnskap for 2016 som er vurdert. Gjennomgang av revisors akseptvurderinger omfattet også nye revisjonsoppdrag for kalenderåret 2017.

Revisors kontroll av en transaksjon med nærstående parter

Det fremgår av revisorloven § 5-1 første ledd at revisor blant annet «skal vurdere om årsregnskapet er utarbeidet og fastsatt i samsvar med lov og forskrifter». Transaksjoner med nærstående part er normalt forbundet med spesiell risiko, jf. også ISA 315 punkt 28 bokstav d). Det er fastsatt en egen internasjonal revisjonsstandard om nærstående parter, ISA 550. ISA 330 punkt 21 og ISA 550 punkt 24 krever at revisor må innhente (og dokumentere) tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for påstanden om at en transaksjon med en nærstående part er gjennomført på vilkår som er vanlige for en transaksjon på armlengdes avstand.

I foreløpige merknader stilte Finanstilsynet spørsmål ved om en transaksjon en av oppdragsgiverne gjennomførte i 2016, krevde redegjørelse etter aksjeloven § 3-8. Forholdet var ikke nærmere vurdert av revisor. En kontroll mot kunngjøringer fra Brønnøysundregistrene viste at det ikke var registrert noen avtale der.

I ettertid har revisor anført at transaksjonen med nærstående av oppdragsgiveren kan være av en art som ikke krever redegjørelse etter aksjeloven § 3-8. Finanstilsynet finner det ikke nødvendig å ta stilling til dette. Denne transaksjonen med nærstående er uansett av en størrelse og art som tilsier vurdering i forhold til aksjeloven § 3-8. Det fremgår av ISA 250 punkt 13 at revisor skal innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for overholdelse av bestemmelser i lover og forskrifter som generelt anses å ha direkte betydning for fastsettelsen av vesentlige beløp og tilleggsopplysninger i regnskapet.

Revisor presiserer i tilsvar til foreløpige merknader at det er utarbeidet rutiner (skjemaer) som skal sikre at slike vurderinger alltid blir gjort der det er relevant, og at det er tale om en enkeltstående mangel.

Revisors gjennomgang av bokføring og intern kontroll

I foreløpige merknader tok Finanstilsynet opp spørsmål knyttet til revisors kontroll og vurdering av

- avstemming av klientmidler (advokatforskriften § 3-5 og § 3-6),
- bruk av timeregistreringssystem (bokføringsloven § 5-14) og
- krav til informasjon i årsregnskap og noter,

relatert til to av revisjonsoppdragene som ble vurdert under det stedlige tilsynet.

I tilsvar til foreløpige merknader redegjør revisor for sine vurderinger av forholdene Finanstilsynet har tatt opp. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

4. Konklusjon etter tilsynet

Det stedlige tilsynet avdekket manglende gjennomføring av syklisk inspeksjon av revisjonsoppdrag. Ved gjennomgang av enkeltoppdrag ble det påvist enkelte mangler ved revisjonen.

Da tilsynet ble avholdt hadde revisor allerede inngått avtale med annen revisor som medfører at det fra 2018 blir gjennomført syklisk inspeksjon av revisjonsoppdrag. Av revisors tilsvar til foreløpige merknader fremgår det at revisor har gjennomgått Finanstilsynets foreløpige merknader grundig, og at det er eller vil bli iverksatt tiltak hvor dette anses påkrevd.

Finanstilsynet anser det derfor ikke nødvendig at Finanstilsynet setter i verk ytterligere tiltak.

For Finanstilsynet

Anders Grini
tilsynsrådgiver

Jo-Kolbjørn Hamborg
spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.